

เรื่อง ส้มเช่า

รายละเอียด

ส้มเช่าเป็นพืชที่มีอยู่ด้วยกัน 2 ชนิด คือ ชนิดที่มีขนาดของต้นเตี้ยและเป็นไม้พุ่ม ซึ่งมีความสูงได้ไม่เกิน 1.5 เมตร ชนิดนี้ต้นหรือปลายต้นมักมีรูปร่างแปลก หงิกคล้ายดอกหงอนไก่ เป็นชนิดที่มีใบน้อย นิยมนำมาปลูกใส่กระถางเป็นไม้ประดับ ส่วนอีกชนิดที่จะกล่าวถึงในบทความนี้จะเป็นไม้ยืนต้น มีความสูงได้ถึง 5 เมตร ออกใบมากกว่าชนิดแรก ในสมัยก่อนจะนิยมปลูกไว้ในบริเวณทั้งสองชนิด เพื่อเก็บใบอ่อนกินเป็นอาหาร เป็นไม้ประดับ และใช้เป็นสมุนไพรด้วย สามารถพบได้ทุกภาคของประเทศไทย ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด และวิธีการปักชำ เจริญเติบโตได้ดีในดินทุกชนิด ชอบความชื้นปานกลาง และแสงแดดแบบเต็มวัน มักเกิดตามป่าดงดิบแล้ง ป่าราบ ป่าเบญจพรรณ ใบอ่อนใช้รับประทานสดเป็นผักร่วมกับน้ำพริกได้ หรือนำมาใช้แทนใบเมี่ยง ห่อเนื้อปลาหุหนึ่งใบจะมีรสเปรี้ยวจัดในตอนเช้าและมีกลิ่นหอมเฉพาะตัวทำให้ชวนรับประทาน พอช่วยคลายความเปรี้ยวจะค่อยๆ อ่อนลง และจะค่อยๆ หดความเปรี้ยวไปในที่สุดในช่วงก่อนเที่ยง หลังจากนั้นใบของส้มเช่าก็จะมีรสเปรี้ยวจัดอีกครั้งเมื่อถึงตอนเช้าของวันรุ่งขึ้นเป็นอย่างนี้เรื่อยไป จึงถูกเรียกชื่อว่าต้น “ส้มเช่า” มาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะสมุนไพร :

ส้มเช่าเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก มีความสูงของต้นประมาณ 5-7 เมตร ตามลำต้นและกิ่งก้านมีหนามแหลมออกจากรูปลิ่ม 1-2 อัน ตามข้อต่อเป็นเหลี่ยม 5 เหลี่ยม และมียาวสีขาว ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ลักษณะของใบเป็นรูปไข่กลับ ปลายใบมนเว้าตื้นๆ โคนใบสอบ ส่วนขอใบเรียบ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 4-6 เซนติเมตร และยาวประมาณ 10-15 เซนติเมตร หลังใบและท้องใบเรียบ เนื้อใบหนาอวบน้ำ หูใบเป็นหนาม ออกดอกเป็นช่อตามกิ่ง เป็นดอกแบบแยกเพศ แต่อยู่ในช่อเดียวกัน ดอกไม่มีกลีบดอก ดอกมีใบประดับที่ดูคล้ายกลีบดอกสีเหลือง มี 5 อัน ผลเป็นผลสดประกอบไปด้วยผลขนาดเล็ก 3 ผลรวมกัน ไม่มีเนื้อผล หรือเป็นผลแห้งแตกได้เป็น 3 พู

สรรพคุณทางยา :

ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์ : ใบ, ยาง และ ราก

ใบ ฟอกโลหิต ช่วยถ่ายอุจจาระ ช่วยขับประจำเดือนของสตรี รักษาฝี ปวดฝี จะทำให้ฝียุบและหายปวด ถอนพิษ แก้หนองที่เกิดจากฝีได้อย่างชะงัด แก้ปวด

ยาง ช่วยแก้ไข้จับสั่นเรื้อรัง ทำให้อาเจียน ช่วยแก้อาการจุกเสียด แก้ท้องมาน พุงโร แก้ม้ามย้อย ช่วยขับน้ำย่อยอาหาร ยาระบายอ่อนๆ ขับพยาธิ ช่วยแก้บวม

ราก แก้พิษจากแมลงกัดต่อย

ภาพโดย : <http://www.google.com>

คำสำคัญ : สมุนไพร

ที่มา : กมลทิพย์ ประเทศ และคนอื่นๆ. (2543). การสำรวจพรรณไม้ในอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2017-02-17

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=28&code_db=610010&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology